

Nr 413.

Av herr **Werner m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 246, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.

Efter framställning från livsmedelskommissionen har Kungl. Maj:t genom beslut av den 19 mars 1943 föreskrivit, att från och med den 1 september 1943 inom södra och mellersta Sverige en återgång skall ske till det förut tillämpade prisortssystemet i fråga om brödsäd. Till denna livsmedelskommissionens framställning hade fogats ett av spannmålsbolaget upprättat förslag till prisorter, vilket enligt dess uppfattning borde läggas till grund för beslut.

Detta förslag till prisortsindelning företer emellertid så uppenbara brister i sin utformning, att en tillämpning därav även efter en viss justering skulle för spannmåls- och brödsädesodlarna i från prisorten avlägset belägna trakter med deras högre fraktkostnader innebära de mest påfallande orättvisor. Sålunda föreslås, att Älvsborgs län skulle erhålla endast en prisort, nämligen Upperud, Kronobergs län en prisort med Växjö, Värmlands län Alster och Skattkärr, vilket är detsamma som en prisort, Örebro län Örebro, Kopparbergs län Hedemora, och så vidare. Däremot skulle Östergötlands län erhålla sju prisorter, Gotlands län med sitt relativt ringa yttinnehåll sex och Malmöhus och Kristianstads län sju prisorter.

Livsmedelskommissionen har emellertid uppgivit, att förslaget i fråga vore föremål för granskning och översyn inom kommissionen. Kommissionen har vidare anfört, att den vid denna granskning ämnade följa den principen, att såsom prisorter borde fastställas dels de större kvarnplatserna, dels ock de orter, varå fullgoda mottagnings- och lagringsmöjligheter för spannmål finnes och vilka vore så belägna, att spannmål i större omfattning under nämnda förhållanden och i fortsättningen kunde beräknas komma att utlastas från desamma för vidare befordran till konsumtion. Beträffande andra orter än kvarnplatser tages hänsyn jämväl därtill, att dessa orter icke finge vara så belägna, att de förhindrade ur distributionssynpunkt ändamålsenliga spannmålstransporter. Å andra sidan finge givetvis tillses, att producenterna inom avlägset belägna trakter kunde vinna avsättning för sin brödsäd utan att behöva belastas med orimligt höga transportkostnader. Därvid kunde enligt kommissionens mening exempelvis under vissa förutsättningar ifrågakomma att efter ansökan undantaga dylika producenter från den allmänna leveransplikten för brödspannmål, varigenom de skulle kunna med vederbörlig licens avyttra sin spannmål på det mest fördelaktiga sättet. En tillämpning av dessa principer för granskningen torde komma att leda till att de av bolaget föreslagna prisorterna utökades med ett mindre antal sådana orter.

Kommissionen har anmält sin avsikt att sedan granskningen slutförts till Kungl. Maj:t avgiva definitivt förslag angående prisorter.

I proposition nr 246 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anför departementschefen, att genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 mars 1943 föreskrivits, att från och med den 1 september 1943 inom södra och mellersta Sverige en återgång skall ske till det förut tillämpade prisortssystemet. Angående kommissionens uttalande rörande de principer, som böra gälla vid bestämmandet av prisorterna, understryker departementschefen vikten av att systemet genomföres på sådant sätt, att producenterna inom avlägset belägna trakter kunna vinna avsättning för sin brödsäd utan att behöva belastas med allt för höga fraktkostnader.

Oaktat dessa departementschefens uttalanden kvarstå dock starka farhågor, att livsmedelskommissionen med föreliggande utgångspunkter i frågan icke tillräckligt beaktar brödsädesodlarnas intressen i de i odlings- och frakthänseende ogynnsammast belägna delarna av landet. Det kan sålunda icke vara riktigt, att exempelvis odlarna i det omfattande Kronobergs län skola betala spannmålsfrakter till Växjö, i Älvsborgs län till Upperud och inom det vidsträckta Värmland till Alster-Skattkärr. För att med exempel belysa vad detta skulle betyda kan anföras, att endast de fyra nordligaste häraderna inom Värmlands län innehålla ej mindre än 72,500 hektar åkerjord, eller cirka 40 procent av länets hela åkerareal, vilka odlingsområden skulle komma att ligga på ett avstånd av 10—15 mil från prisorten. De fraktavdrag, som härvid komme att belasta odlarna, torde icke komma att understiga kr. 1.50 per deciton. Vid samtidig tillämpning av de skärpta leveransbestämmelser beträffande vattenhalt m. m., vilka tillämpades rörande 1942 års brödsädes-skörd, skulle odlarna i de trakter, där produktionsbetingelserna äro mera arbets- och kostnadskrävande och skördeutbytet per hektar lägre, få vidkännas en nedsättning i det vid höstens förhandlingar med regeringen överenskomna brödsädespriset med 1 à 2 öre. Ett dylikt behandlingssätt skulle komma att väcka berättigad indignation hos odlarna och ofelbart leda till starka slitningar. Att det icke är obetydliga kvantiteter det är fråga om framgår därav, att enbart vid ett av centralföreningens magasin i Värmland (Sunne cirka 8 à 10 mil från föreslagen prisort) invägdes under 1941 cirka 1,000 ton spannmål. Vad här exemplifierats från ett län skulle i lika hög grad komma att gälla övriga län, vilka komme att tilldelas endast en eller två prisorter.

Livsmedelskommissionen ifrågasätter att meddela dispens för vissa odlingsområden från den allmänna leveransskyldigheten med möjlighet för producenterna att avsätta sin spannmål till närliggande kvarnar. Tanken torde vara värd att prövas, men det bör observeras, att de flesta småkvarnar varken äga lagringsutrymmen, tillfredsställande förmalningsmöjligheter eller nödigt rörelsekapital för att fylla nödiga anspråk.

Då det förefaller, som om spannmålsodlingen nu skulle vara den gren inom

jordbruksproduktionen, vilken är avsedd att vid i allmänhet god skörd i huvudsak få tjänstgöra såsom inkomstutjämningsfaktor och således i första rummet komma att vidkännas prissänkningar, synes det vara påkallat uttala starka betänkligheter mot åtgärder, som måste medföra minskning i denna för livsmedelsförsörjningen så utomordentligt viktiga produktionsgren. Ur rättvisesynpunkt skulle det vara än mer betänkligt, om en ytterligare prisreducering i form av fraktavdrag komme att drabba den brödsädsodling, vilken på stora områden inom landet arbetar under de ojämförligt hårdaste betingelserna.

Med hänvisning till det anförda få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 246 i anslutning till vad departementschefen anfört måtte uttala, att sådana anordningar vidtagas vid inköp av spannmål från odlare, att dessa icke genom avdrag för fraktkostnader få vidkännas minskning i de enligt överenskommelse hösten 1942 av Kungl. Maj:t fastställda spannmålspriserna.

Stockholm den 22 maj 1943.

Osc. Werner.

K. A. Ryberg.

Hjalmar Svensson
i Grönvik.

Ivar Pettersson
i Rosta.

Axel Hansson
i Rubbestad.

Jones Erik Andersson
i Ovanmyra.

Sven Andersson
i Vigelsbo.

C. O. Carlsson
i Bakeröd.
